

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) NUTARTIS

2015 m. lapkričio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnis — Direktyva 79/7/EEB — 4 straipsnio 1 dalis — Vienodas požiūris į darbuotojus vyrus ir moteris — Ne visą darbo dieną dirbantys darbuotojai, kurių daugumą sudaro moterys — Nacionalinės teisės nuostata, numatanti maksimalų nedarbo draudimo išmokos dydį — Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias apskaičiuojant šį dydį atsižvelgiama į ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų darbo laiko ir visą darbo dieną dirbančių darbuotojų darbo laiko santykį“

Byloje C-137/15

dėl *Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco* (Baskų krašto autonominės srities aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) 2015 m. vasario 24 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2015 m. kovo 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

María Pilar Plaza Bravo

prieš

Servicio Público de Empleo Estatal Dirección Provincial de Álava

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija),

kurią sudaro kolegijos pirmininkė C. Toader, teisėjai A. Prechal (pranešėja) ir E. Jarašiūnas,

generalinė advokatė E. Sharpston,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Ispanijos Karalystės, atstovaujamos L. Banciella Rodríguez-Miñón ir A. Gavela Llopis,

— Europos Komisijos, atstovaujamos S. Pardo Quintillán, A. Szmytkowska ir D. Martin,

išklausęs generalinę advokatę ir nusprendęs priimti sprendimą motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį,

priima šią

* Proceso kalba: ispanų.

Nutartį

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje (OL L 6, 1979, p. 24; 2004 m. specialus leidimas lietuvių k., 1 sk., 5 t., p. 215) 4 straipsnio 1 dalies išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant M. P. Plaza Bravo ginčą su *Servicio Público de Empleo Estatal Dirección Provincial de Álava* (Alavos provincijos direkcijos valstybinė užimtumo tarnyba, toliau – tarnyba) dėl jos gaunamos nedarbo draudimo išmokos dydžio.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Pagal Direktyvos 79/7 2 straipsnį ji taikoma, be kita ko, asmenims, kurių veiklą nutraukia priverstinis nedarbas. Be to, remiantis šios direktyvos 3 straipsniu, ji taikoma įstatymų nustatytoms socialinės apsaugos sistemoms, kurios numato apsaugą nedarbo atveju.
- 4 Tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Vienodo požiūrio principas reiškia, kad negali būti jokios lyčių diskriminacijos, tiesioginės arba netiesioginės, ypač dėl santuokinės arba šeimyninės padėties, ir ypač susijusios su:

- socialinės apsaugos sistemų apimtimi ir galimybių naudotis jomis sąlygomis,
- įsipareigojimu mokėti įmokas ir įmokų dydžio apskaičiavimu;
- išmokų apskaičiavimu, įskaitant išmokų padidinimą sutuoktiniams ir išlaikomiems asmenims [dėl sutuoktinių ir išlaikomų asmenų], taip pat sąlygomis, kurios reguliuoja teisės į išmokas trukmę ir išlaikymą.“

Ispanijos teisė

- 5 1994 m. birželio 20 d. Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 1/94 patvirtinto Bendrojo socialinės apsaugos įstatymo (*Ley General de la Seguridad Social*; 1994 m. birželio 29 d., BOE, Nr. 154, p. 20658, toliau – LGSS), 211 straipsnio redakcijoje, galiojusioje klostantis pagrindinės bylos aplinkybėms, buvo numatyta:

„1. Nedarbo draudimo išmokos bazinis dydis atitinka per <...> pastarąsias 180 [dirbtų] dienų tuo tikslu sumokėtų įmokų pagrindo vidurkį.

<...>

2. Išmokos dydis nustatomas baziniam dydžiui taikant tokius procentinius dydžius: 70 % pirmąsias 180 dienų ir 50 % nuo šimto aštuoniasdešimt pirmosios dienos.

3. Maksimalus nedarbo draudimo išmokos dydis atitinka 175 % visuotinio įvairios paskirties pajamų rodiklio (toliau – visuotinis rodiklis), išskyrus atvejus, kai darbuotojas turi išlaikyti vieną ar daugiau vaikų; tokiu atveju išmokos dydis atitinkamai yra 200 arba 225 % šio rodiklio.

Minimalus nedarbo draudimo išmokos dydis yra 107 arba 80 % procentų visuotinio rodiklio, atsižvelgiant į tai, ar darbuotojas turi išlaikomų vaikų, ar ne.

Nedarbo atveju, kai netenkama darbo visą arba ne visą darbo dieną, ankstesnėse dalyse nurodyti maksimalūs ir minimalūs išmokos dydžiai nustatomi atsižvelgiant į visuotinį rodiklį, kuris apskaičiuojamas pagal pastarąsias 180 dienų dirbtų valandų vidurkį, minėtą šio straipsnio 1 dalyje, ir šį vidurkį pritaikant pagal tai, kiek dienų minėtu laikotarpiu dirbta visą ar ne visą darbo dieną.

Taikant šią dalį atsižvelgiama į teisės atsiradimo momentu galiojusį visuotinį rodiklį, padidintą šeštąja dalimi.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 6 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ieškovė pagrindinėje byloje nuo 1977 m. kovo 30 d. dirbo viešbučių tinklui priklausančiame viešbutyje padavėja. Ji buvo sudariusi neterminuotą darbo ne visą darbo dieną, t. y. dirbo 60 % visos darbo dienos, sutartį. Darbuotoja mokėjo Ispanijos bendrojo socialinio draudimo įmokas.
- 7 2013 m. gegužės 9 d. ji buvo atleista iš darbo pagal kolektyvinio atleidimo iš darbo dėl ekonominių, organizacinių ir gamybinių priežasčių procedūrą, kuri buvo susijusi su keletu viešbučio tinklui priklausančių įstaigų ir per kurią atleisti iš viso 359 darbuotojai (317 moterų ir 42 vyrai).
- 8 Nutrūkus ieškovės pagrindinėje byloje darbo sutarčiai, ji pateikė prašymą skirti įmokomis grindžiamą nedarbo draudimo išmoką. Tarnyba 2013 m. gegužės 15 d. jai skyrė šią išmoką nuo 2013 m. gegužės 10 d. 720 dienų laikotarpiui. Pradinė 21,74 euro per dieną išmoka nustatyta atlikus toliau nurodytus skaičiavimus.
- 9 Pirmiausia vienos dienos nedarbo draudimo išmoka buvo apskaičiuota padauginus bazinį išmokos dydį (vienos dienos) iš 70 %, numatytų LGSS 211 straipsnio 2 dalyje. Šis bazinis išmokos dydis gautas pastarųjų 180 dienų ieškovės pagrindinėje byloje vidutinį mėnesinį darbo užmokestį (1 554,52 euro) padalijus iš 30 dienų. Tad išmoka sudarė 36,27 euro per dieną.
- 10 Tada šios vienos dienos išmokos dydis buvo apribotas atsižvelgiant į LGSS 211 straipsnio 3 dalyje nustatytą maksimalią ribą. Visų pirma, kadangi ieškovė pagrindinėje byloje neturėjo išlaikomų vaikų, maksimalus mėnesinės nedarbo draudimo išmokos dydis 2013 metais buvo nustatytas padidinus visuotinį mėnesinį rodiklį, t. y. 532,51 euro, viena šeštąja ir padauginus iš 175 %. Taip gauta 1 087,20 euro suma. Paskui, siekiant gauti maksimalų dienos nedarbo draudimo išmokos dydį, ši suma padalyta iš 30. Galiausiai tas maksimalus dienos dydis, t. y. 36,24 euro, patikslintas pritaikius 60 % koeficientą, kuris atitinka ieškovės pagrindinėje byloje darbo ne visą darbo dieną laiką (60 %). Atlikus šiuos skaičiavimus gauta šios nutarties 8 punkte nurodyta 21,74 euro suma.
- 11 Ieškovė pagrindinėje byloje pateikė administracinį skundą, kuriuo siekė, kad tas koeficientas jai nebūtų taikomas. 2013 m. liepos 3 d. tarnybos sprendimu šis skundas buvo atmestas. Šis sprendimas 2014 m. birželio 30 d. *Juzgado de lo social Nr. 3 de Vitoria-Gasteiz* priimtu sprendimu paliktas nepakeistas remiantis LGSS 211 straipsnio 3 dalimi.
- 12 Pastarasis sprendimas apskūstas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Šis teismas pirmiausia pažymi, kad didžiąją daugumą darbo vietų, kai dirbama ne visą darbo dieną, Ispanijoje užima moterys. Šį plačiai žinomą faktą, beje, patvirtina ir 2014 m. gruodžio mėnesį Nacionalinio statistikos instituto (*Instituto Nacional de Estadística*) atlikta darbingo amžiaus gyventojų apklausa, iš kurios matyti, jog ne visą darbo dieną dirbančių moterų skaičius Ispanijoje atitinka 25,3 % visų pagal darbo sutartį dirbančių moterų (viena iš keturių), o dirbančių vyrų atveju šis skaičius tesiekia 7,8 % (t. y. mažiau nei vienas iš dvylikos vyrų).

- 13 Šio teismo teigimu, LGSS 211 straipsnio 3 dalies taikymas lemia tai, kad ne visą darbo dieną dirbantys darbuotojai vertinami ne taip palankiai, palyginti su visą darbo dieną dirbančiais asmenimis, nes šioje nuostatoje įtvirtintas maksimalus nedarbo draudimo išmokos dydis, nustatytas atsižvelgiant į visuotinį rodiklį, apskaičiuotą pagal pastarąsias 180 dienų dirbtų valandų vidurkį.
- 14 Kaip šio nevienodo vertinimo pavyzdį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ne visą darbo dieną dirbantis darbuotojas, kuris, kaip ir ieškovė pagrindinėje byloje, neturi išlaikomų vaikų, pastarąsias 180 dienų iki darbo sutarties nutraukimo dirbo 60% darbo dienos, palyginti su visą darbo dieną dirbančiu darbuotoju, gavo vidutinį mėnesinį 1 554,52 euro darbo užmokestį, nuo kurio mokėjo socialinio draudimo įmokas, ir kuris turi 36 metų darbo stažą, kaip nedarbo draudimo išmoką kas mėnesį gaus 652,20 euro (21,74 euro x 30 dienų), palyginti su 1 087,20 euro suma (36,24 euro x 30 dienų), kurią gautų analogiškoje šeiminėje padėtyje esantis visą darbo dieną dirbęs darbuotojas, gavęs tokį patį darbo užmokestį ir mokėjęs tokias pačias socialinio draudimo įmokas.
- 15 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinėje byloje aptariama taisyklė, numatyta LGSS 211 straipsnio 3 dalyje, nėra pagrįsta objektyviomis aplinkybėmis ir dėl jos pažeidžiami vienodo požiūrio ir nediskriminavimo dėl lyties principai. Jis, be kita ko, pažymi, kad visą darbo dieną dirbantys darbuotojai ir ne visą darbo dieną dirbantys darbuotojai moka tokias pačias nedarbo draudimo įmokas pagal jų gaunamą darbo užmokestį, tačiau turi teisę į labai skirtingas išmokas. Dėl šio skirtumo daugiausia nukenčia moterys ir jis didėja proporcingai dalies koeficientui, susijusiam su darbo ne visą darbo dieną trukme.
- 16 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti tokį prejudicinį klausimą:

„Ar tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalyje draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią, apskaičiuojant visiško nedarbo išmoką netekus vienintelio darbo ne visą darbo dieną, maksimaliam bendrai nustatytam nedarbo išmokos dydžiui taikomas dalies koeficientas, kuris atitinka ne visą darbo dieną dirbto darbo laiko procentą, palyginti su atitinkamai visą darbo dieną dirbančio darbuotojo darbo laiku, turint omenyje tai, kad šioje valstybėje narėje ne visą darbo dieną dirbantys asmenys daugiausia yra moterys?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 17 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį, jeigu klausimas, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, yra tapatus klausimui, dėl kurio Teisingumo Teismas jau yra priėmęs sprendimą, jeigu atsakymą į tokį klausimą galima aiškiai nustatyti iš šio teismo praktikos arba jeigu atsakymas į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, nekelia jokių pagrįstų abejonių, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausęs generalinį advokatą, bet kada gali nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi.
- 18 Ši procesinė nuostata taikytina šioje byloje.
- 19 Primintina, kad Sąjungos teisė nepažeidžia valstybių narių kompetencijos organizuoti savo socialinės apsaugos sistemas ir kad, nesant suderintų Europos Sąjungos teisės normų, socialinės apsaugos sistemos išmokų suteikimo sąlygos turi būti nustatytos kiekvienos valstybės narės teisės aktuose, vis dėlto naudodamosi šia kompetencija valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės (Sprendimo *Cachaldora Fernández*, C-527/13, EU:C:2015:215, 25 punktas ir nurodyta teismo praktika).

- 20 Taigi Sąjungos teisė iš principo netrukdo Ispanijos teisės aktų leidėjui nuspręsti teisės nuostatoje, kaip antai LGSS 211 straipsnio 3 dalyje, įtvirtinti minimalių ir maksimalių nedarbo draudimo išmokos dydžių ir šiems dydžiams taikyti dalies koeficiento, susijusio su darbu ne visą darbo dieną. Vis dėlto reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje šis pasirinkimas atitinka Direktyvą 79/7 (pagal analogiją žr. Sprendimo *Cachaldora Fernández*, C-527/13, EU:C:2015:215, 26 punktą).
- 21 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatose nėra tiesioginės diskriminacijos dėl lyties, nes jos vienodai taikomi ir dirbantiems vyrams, ir moterims. Tad reikia išnagrinėti, ar nėra netiesioginės diskriminacijos šiuo pagrindu.
- 22 Kalbant apie tai, ar teisės nuostatose, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, įtvirtinta netiesioginė diskriminacija, kaip tai mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pažymėtina, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką netiesioginė diskriminacija yra tuomet, kai nacionalinė priemonė, nors ir suformuluota neutraliai, turi nepalankų poveikį daug didesniai skaičiui moterų nei vyrų (Sprendimo *Cachaldora Fernández*, C-527/13, EU:C:2015:215, 28 punktą ir nurodyta teismo praktika).
- 23 Šioje byloje pažymėtina, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo vertinimas paremtas dviguba prielaida, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė nuostata, t. y. LGSS 211 straipsnio 3 dalis, skirta ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kurių didžiąją daugumą sudaro moterys.
- 24 Šiuo klausimu konstatuotina, kad, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir kaip pažymi Ispanijos vyriausybė, pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė nuostata taikytina ne visiems ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, o tik tiems, kuriems, atsižvelgiant į jų darbo užmokestį, gautą per pastarąsias 180 darbo dienų, taikytinos maksimalios ar minimalios nedarbo draudimo išmokos ribos. Remiantis bendrais statistiniais duomenimis, susijusiais su visais ne visą darbo dieną dirbančiais darbuotojais, negalima įrodyti, kad ši nuostata turi poveikį didesniai skaičiui moterų nei vyrų (pagal analogiją žr. Sprendimo *Cachaldora Fernández*, C-527/13, EU:C:2015:215, 30 punktą).
- 25 Be to, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos nematyti, kad egzistuoja statistiniai duomenys, susiję su darbuotojų grupe, kuriai pagrindinėje byloje aptariama nuostata ypač turi įtakos, kurie leistų nustatyti, kad ši nuostata turi poveikį didesniai skaičiui moterų nei vyrų.
- 26 Taip pat būtina nurodyti, kaip pažymi Ispanijos vyriausybė ir Komisija, kad LGSS 211 straipsnio 3 dalyje, dėl kurios būtų ginčijamasi pagrindinėje byloje, nustatytos maksimalus nedarbo draudimo išmokos dydis gali turėti tokį patį ar netgi didesnę nepalankų poveikį visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, nes šie dydžiai nustatomi atsižvelgiant į visiems darbuotojams taikytiną visuotinę rodiklį.
- 27 Beje, nesant kitų aplinkybių, vien aplinkybė, kad minėti maksimalūs dydžiai pritaikomi pagal *pro rata temporis*, siekiant atsižvelgti į ne visą darbo dieną dirbančio darbuotojo sumažintą darbo trukmę, palyginti su visą dieną dirbančio darbuotojo darbo trukme, negali būti laikoma prieštaraujanti Sąjungos teisei (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Österreichischer Gewerkschaftsbund*, C-476/12, EU:C:2014:2332, 23 punktą ir nurodytą teismo praktiką).
- 28 Be to, kaip teisingai nurodo Komisija, šis adaptavimas *pro rata temporis* užtikrina tą patį maksimalų išmokos dydį už dirbtą darbo valandą, todėl skatina vienodą požiūrį.
- 29 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, negalima konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės nuostata, atsižvelgiant į nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateiktą informaciją, ypač nepalanki tam tikrai darbuotojų grupei, nagrinėjama atveju – ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, *a fortiori* moterims. Tad ši nuostata negali būti pripažinta kaip netiesioginė diskriminacija įtvirtinanti priemonė, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalį.

- 30 Todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, Direktyvos 79/7 4 straipsnio 1 dalimi nedraudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią, apskaičiuojant visiško nedarbo išmoką netekus vienintelio darbo ne visą darbo dieną, maksimaliam bendrai nustatytam nedarbo išmokos dydžiui taikomas dalies koeficientas, kuris atitinka ne visą darbo dieną dirbto darbo laiko procentą, palyginti su atitinkamai visą darbo dieną dirbančio darbuotojo darbo laiku.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 31 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje 4 straipsnio 1 dalimi nedraudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią, apskaičiuojant visiško nedarbo išmoką netekus vienintelio darbo ne visą darbo dieną, maksimaliam bendrai nustatytam nedarbo išmokos dydžiui taikomas dalies koeficientas, kuris atitinka ne visą darbo dieną dirbto darbo laiko procentą, palyginti su atitinkamai visą darbo dieną dirbančio darbuotojo darbo laiku.

Parašai.